

ВИДИ ТУРИЗМУ ЗА МЕТОЮ ПОЇЗДКИ: СУЧАСНИЙ СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ

©2021 САВІЦЬКА О. П.

УДК 338.48 (477)
JEL Classification: O30; Z32

Савіцька О. П.

Види туризму за метою поїздки: сучасний стан і тенденції розвитку в Україні

На туристичному ринку України наявна значна диспропорція у розподілі туристичних потоків у різних регіонах, що зумовлено різними природно-кліматичними умовами, традиціями та звичаями, наявністю історико-культурних та архітектурних пам'яток, різними пріоритетами у стратегічному економічному розвитку регіонів. Все це зумовлює диференціацію розвитку туристичних активностей за мотивом туриста та метою його подорожі. Враховуючи актуальність, у статті проведено дослідження сучасного стану та тенденцій розвитку в Україні видів туризму за метою поїздки. Зокрема, за статистичними даними Державної служби статистики України, оцінено динаміку розподілу туристів, обслугованих туроператорами і турагентами – юридичними особами та турагентами – фізичними особами-підприємцями, за метою поїздки та видами туризму за період 2011–2020 рр. На основі вивчення наукових статей вітчизняних і закордонних авторів з проблематики туризму у статті висвітлено теоретичні підходи до класифікації видів туризму та трактування таких видів, як діловий, освітній, лікувально-оздоровчий, спортивний туризм. Аналіз особливостей розвитку туристичної сфери України у 2011–2020 рр. у контексті видів туризму, визначених за метою подорожі показав, що найбільше туристів віддає перевагу туристичним подорожам, які організовані з метою дозвілля та відпочинку. Проаналізовано розподіл туристів за регіонами, обслугованих туроператорами та турагентами, які подорожували з метою дозвілля та відпочинку протягом 2019–2020 рр., та виокремлено регіони України, які характеризуються найвищим відсотком туристів, що здійснюють подорожі з метою дозвілля та відпочинку. Вивчення тенденцій розвитку туристичного сектора у розрізі видів туризму за метою подорожі дозволить виявити пріоритетні сфери, сильні та слабкі сторони розвитку туристичного ринку, проблеми, загрози та бар'єри у розвитку туристичного бізнесу, а також потенційні можливості, які сприятимуть ефективному позиціонуванню України на туристичному ринку.

Ключові слова: туризм, мета подорожі, дозвілля та відпочинок, спеціалізований туризм, турагенти, туроператори.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2021-3-65-72>

Табл.: 3. **Бібл.:** 29.

Савіцька Ольга Петрівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри управління та експертизи товарів, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

E-mail: Sawicka@bigmir.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6311-406X>

UDC 338.48 (477)
JEL Classification: O30; Z32

Savitska O. P. Types of Tourism by the Purpose of Journey: Current State and Development Trends in Ukraine

The tourism market in Ukraine is facing a significant imbalance in the distribution of tourist flows in different regions, due to different climatic conditions, traditions and customs, the presence of historical, cultural and architectural monuments, different priorities in the regional strategic economic development. All this determines the differentiation of the developing tourist activities by the reason and purpose of a tourist's journey. The topic being high on the agenda, the article examines the current state and trends in the development of tourism types in Ukraine by the purpose of a tourist's journey. In particular, grounding on the statistics of the State Statistics Service of Ukraine, the author has assessed the dynamics of distributing tourists served by tour operators, travel agents who are legal entities, and travel agents who are individual entrepreneurs, by purpose of a tourist's journey and by tourism types for the period 2011-2020. Taking research by domestic and foreign scientists on the tourism issue, the theoretical approaches are highlighted to classifying types of tourism and interpreting such types as business, educational, health, and sports tourism. Having analyzed the peculiarities of the tourism sector development in Ukraine in 2011–2020 as for the tourism types identified by the purpose of a tourist's journey, the author has come to conclusion that most tourists prefer journeys organized for leisure and recreation. Regional distribution of tourists served by tour operators and travel agents who traveled for leisure and recreation during 2019-2020 is analyzed, and the regions of Ukraine that are characterized by the highest percentage of tourists traveling for leisure and recreation are identified. A study of the tourism development trends in view of tourism types by the purpose of a tourist's journey will help to identify priority areas, strengths and weaknesses of the tourism market, problems, threats, and barriers to tourism development, as well as potential opportunities that will effectively position Ukraine in the tourism market.

Keywords: tourism, purpose of a tourist's journey, leisure and recreation, specialized tourism, travel agents, tour operators.

Tabl.: 3. **Bibl.:** 29.

Savitska Olha P. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management and Examination of Goods, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine)

E-mail: Sawicka@bigmir.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6311-406X>

Постановка проблеми. Ринок туристичних послуг України характеризується динамічними процесами розвитку. Туризм є однією з найбільш динамічних і перспективних галузей світової економіки, сприяє створенню нових робочих місць, істотно впливає на економічний розвиток держави та її регіонів, є джерелом поповнення бюджету та припливу валютних надходжень, поєднує прибутковість з економічною рівновагою. Враховуючи велике значення туристичної галузі, Україна задекларувала її одним із пріоритетних напрямів розвитку національної економіки [1]. Сьогодні туризм відіграє не тільки важливу роль в економічному зростанні багатьох національних економік, але й трансформується у пріоритетний соціокультурний феномен розвитку людства на шляху досягнення міжнетічної толерантності у глобальному масштабі [2]. Проте на туристичному ринку України наявна значна диспропорція у розподілі туристичних потоків у різних регіонах, що зумовлено різними природно-кліматичними умовами, традиціями та звичаями, наявністю історико-культурних та архітектурних пам'яток, різними пріоритетами у стратегічному економічному розвитку регіонів. Все це зумовлює диференціацію розвитку туристичних активностей за мотивом туриста та його метою подорожі. Вивчення тенденцій розвитку туристичного сектора у розрізі видів туризму за метою подорожі дозволить виявити пріоритетні сфери, сильні та слабкі сторони розвитку туристичного ринку, проблеми, загрози та бар'єри у розвитку туристичного бізнесу, а також потенційні можливості, які сприятимуть ефективному позиціонуванню України на туристичному ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розгляду туристичної діяльності України, дослідження тенденцій її розвитку, аналізування сучасного стану та перспектив її розвитку є актуальними та представлені у працях багатьох вітчизняних науковців, а саме: Гальків А. І. [3], Килин О. В. [4], Копець Г. Р. [4], Кулиняк І. Я. [4], Корнілова Н. В. [5], Данилюк А. М. [5] та ін. Останнім часом значної актуальності набули дослідження особливостей розвитку туристичної сфери в умовах поширення пандемії COVID-19 [6; 7]. Досить багато праць науковців присвячені вивченню видів туризму, які є популярними в Україні та мають перспективи подальшого розвитку, зокрема – медичний туризм [8], гастрономічний туризм [9], сільський (зелений) туризм [10], етнічний туризм [11], екотуризм [12] та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття. Враховуючи актуальність дослідження, ряд аспектів цієї проблеми залишаються недостатньо вивченими і потребують додаткових досліджень, а саме в частині аналізування тенденцій розвитку туризму в Україні в розрізі мети поїздки. Особливо подальшого вивчення потребують питання змін у туристичній сфері, зумовлених впливом пандемії COVID-19, та перспектив подальшого розвитку у постепідемічний період.

Метою цієї статті є дослідження сучасного стану та тенденцій розвитку в Україні видів туризму за метою поїздки.

Матеріали та методи. Інформаційною базою проведеного дослідження є наукові статті вітчизняних і закордонних авторів з проблематики туризму, офіційна

інформація Державної служби статистики України. При дослідженні застосовано методи аналізу та синтезу, порівняльного та статистичного аналізу, логічного узагальнення для оцінювання сучасного стану та виявлення тенденцій розвитку видів туризму за метою поїздки. Для наочного представлення результатів дослідження застосовано табличний метод. Для формування висновків використано метод систематизації та узагальнення.

Виклад основного матеріалу. Організаційними формами туризму згідно з Законом України «Про туризм» [13] є міжнародний і внутрішній туризм. До міжнародного туризму належать: в'їзний туризм – подорожі в межах України осіб, які постійно не проживають на її території, та вїзний туризм – подорожі громадян України та осіб, які постійно проживають на території України, до іншої країни. Внутрішнім туризмом є подорожі в межах території України громадян України та осіб, які постійно проживають на її території.

Залежно від категорій осіб, які здійснюють туристичні подорожі (поїздки, відвідування), їх цілей, об'єктів, що використовуються або відвідуються, чи інших ознак згідно з Законом України «Про туризм» є такі види туризму: дитячий, молодіжний, сімейний, для осіб похилого віку, для осіб з інвалідністю, культурно-пізнавальний, лікувально-оздоровчий, спортивний, релігійний, екологічний (зелений), сільський, підводний, гірський, пригородницький, мисливський, автомобільний, самодіяльний тощо. Тобто згаданий закон подає надто розширену класифікацію туризму без виокремлення видів за певними класифікаційними ознаками, що становить складнощі у подальшому застосуванні зазначеної класифікації.

Аналізуючи наукові джерела, можемо дійти висновку, що не існує єдиної узгодженої класифікації видів туризму. Науковці пропонують поділяти туризм за такими класифікаційними ознаками: за кількістю учасників, за масштабами охоплення території, за інтенсивністю туристичного потоку, за способом організації, за способом пересування, за джерелами фінансування, за віком подорожуючих тощо.

Як окрему класифікаційну ознаку, яка є найбільш практичною для подальшого аналізування, а також збору інформації статистичними органами, варто виокремити мету поїздки. Дослідники О. Д. Король та М. П. Крачило [14] за метою туристичної подорожі виділяють курортно-лікувальний, культурно-розважальний, пізнавально-діловий, релігійний, промисловий та спортивний види туризму. А. І. Коржилов [15] виокремлює за метою поїздки рекреаційний, оздоровчий відпочинок, пізнавальний відпочинок, професійно-діловий туризм, науковий (конгресовий), спортивний відпочинок, шоп-тури, пригоди, паломницький, ностальгійний, екотуризм, екзотичний, елітарний, курортний туризм. А. В. Забуранна [16] зазначає такі види туризму за метою поїздки: релаксаційний, лікувально-оздоровчий, діловий, спортивний та пізнавальний, який, своєю чергою, поділяється на екскурсійний, етнічний, науковий, сільський та релігійний. Науковець М. І. Колосінська [17] розширює перелік і зазначає такі види туризму за метою подорожі: рекреаційний, пізнавальний, діловий, релігійний, транзитний, стійкий, екологічний, пригод-

Таблиця 1

Розподіл туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, за метою поїздки та видами туризму, осіб

Розподіл туристів	Рік	Усього	У тому числі за метою поїздки					
			службова, ділова, навчання	дозвілля, відпочинок	лікування	спортивний туризм	спеціалізований туризм	інша
<i>Юридичні особи</i>								
Кількість туристів	2019	5319952	267513	4963974	55998	3953	21332	7182
	2020	1957410	59627	1871767	14603	1165	4557	5691
У тому числі обслуговано туроператорами	2019	3134115	205598	2876528	38903	2132	7432	3522
	2020	1412851	30212	1371694	6144	755	3306	740
турагентами	2019	2185837	61915	2087446	17095	1821	13900	3660
	2020	544559	29415	500073	8459	410	1251	4951
з них: візних (іноземних) туристів	2019	83703	5232	58404	2390	194	16874	609
	2020	11773	481	8444	232	256	2304	56
візних туристів	2019	4786594	89260	4672814	17909	1451	1788	3372
	2020	1758107	14089	1741695	642	336	28	1317
внутрішніх туристів	2019	449655	173021	232756	35699	2308	2670	3201
	2020	187530	45057	121628	13729	573	2225	4318
<i>Фізичні особи – підприємці</i>								
Кількість туристів, обслугованих турагентами	2019	812145	3658	797671	9931	293	197	395
	2020	402868	1571	397504	3318	373	27	75
з них: візних (іноземних) туристів	2019	3137	92	2623	422	–	–	–
	2020	191	–	152	39	–	–	–
візних туристів	2019	738272	2518	734761	346	148	197	302
	2020	367595	998	366212	94	189	27	75
внутрішніх туристів	2019	70736	1048	60287	9163	145	–	93
	2020	35082	573	31140	3185	184	–	–

Джерело: складено за даними [26; 27]

Таблиця 2

Динаміка розподілу туристів, обслугованих туроператорами та турагентами, за метою поїздки та видами туризму, осіб

Рік	Усього	У тому числі за метою поїздки					
		службова, ділова, навчання	дозвілля, відпочинок	лікування	спортивний туризм	спеціалізований туризм	інша
<i>Кількість туристів, обслуговуваних юридичними особами</i>							
2011	1551069	88027	1341090	67576	39252	2889	12235
2012	2680507	186050	2292851	132390	50571	8489	10156
2013	3067747	192873	2598789	122833	47602	10296	95354
2014	2216957	147488	2032993	23918	2290	248	10020
2015	1814827	178832	1510668	29865	2019	1174	92269
2016	2250107	176230	1902900	79412	2982	768	87815
2017	2403987	194977	2143615	54661	2593	1841	6300
2018	3957623	211794	3671415	61303	3352	1821	7938
2019	5319952	267513	4963974	55998	3953	21332	7182
2020	1957410	59627	1871767	14603	1165	4557	5691
<i>Кількість туристів, обслугованих турагентами – фізичними особами – підприємцями</i>							
2011	289414	2358	275587	5911	3542	579	1437
2012	320189	2424	301934	9736	4675	60	1360
2013	386569	3949	362794	14955	3078	254	1539
2014	208132	1825	199819	5259	991	24	214
2015	204749	4824	192272	6574	837	51	191
2016	299499	4670	276973	16472	774	50	560
2017	402439	2379	373450	24638	271	611	1090
2018	599824	5090	574762	19003	387	155	427
2019	812145	3658	797671	9931	293	197	395
2020	402868	1571	397504	3318	373	27	75

Джерело: складено за даними [26; 27]

ницький, військовий, соціальний, шоп-тури, промисловий, сільський, зелений, лікувальний, етнічний, спортивний, екстремальний, ностальгійний, культурно-розважальний, комбінований.

На думку В. Ф. Кифяк [18], всі види туризму за метою поїздки тісно переплетені, і їх розділення в чистому вигляді майже завжди неможливе. Наприклад, діловий туризм може поєднуватися з екскурсійним або спортивним, етнічний – з релігійним, екскурсійний – з відпочинком тощо.

Широкий діапазон різноманітних видів туризму ускладнює процес збору статистичної інформації, віднесення туристичних активностей до певного виду тощо. Державна служба статистики України практикує оприлюднення статистичної інформації щодо розподілу туристів за метою поїздки на такі види туризму (табл. 1):

- службова, ділова, навчання;
- дозвілля, відпочинок;
- лікування;
- спортивний туризм;

- спеціалізований туризм;
- інша мета поїздки.

Діловий туризм у наукових джерелах трактують як подорожі, що здійснюються з метою участі в конгресах, зборах, семінарах та інших важливих ділових заходах, поїздки (відрядження) співробітників компаній чи організацій з діловою метою, організація корпоративних заходів [19].

Освітній (навчальний) туризм поєднує туристичні й освітні послуги. Він охоплює різні види навчання туриста, що здійснюються поза межами його постійного місця проживання, розрахований на осіб різного віку [20]. Нині найбільш популярними стали такі види освітнього туризму [21, с. 148]:

- навчальні поїздки з метою загальноосвітніх чи спеціальних предметів;
- екскурсійно-ознайомлювальні подорожі по різних містах і країнах;
- ознайомлювальні поїздки до установ, організацій, підприємств, наукові і навчальні стажування;

Розподіл туристів за регіонами, обслугованих туроператорами та турагентами, які подорожували з метою дозвілля та відпочинку протягом 2019–2020 рр., осіб

Регіони України	Розподіл туристів, обслугованих туроператорами та турагентами – юридичними особами			Розподіл туристів, обслугованих турагентами – фізичними особами – підприємцями		
	2019 р.	2020 р.	Відносне відхилення, %	2019 р.	2020 р.	Відносне відхилення, %
Україна	4963974	1871767	-62,3	797671	397504	-50,2
Вінницька	20264	7936	-60,8	31436	18534	-41,0
Волинська	8710	2657	-69,5	17957	7311	-59,3
Дніпропетровська	50033	22156	-55,7	96530	55254	-42,8
Донецька	21504	10312	-52,0	11046	8315	-24,7
Житомирська	11238	5052	-55,0	10304	6131	-40,5
Закарпатська	13502	7893	-41,5	14512	6776	-53,3
Запорізька	30113	17047	-43,4	25308	14971	-40,8
Івано-Франківська	43842	54805	25,0	19531	7610	-61,0
Київська	29582	8587	-71,0	55339	33307	-39,8
Кіровоградська	4248	1924	-54,7	14216	5835	-59,0
Луганська	1127	402	-64,3	9158	2996	-67,3
Львівська	115645	41118	-64,4	99755	45783	-54,1
Миколаївська	8364	2888	-65,5	16661	8101	-51,4
Одеська	43968	13703	-68,8	40106	13225	-67,0
Полтавська	3260	2636	-19,1	33127	16222	-51,0
Рівненська	9488	5186	-45,3	21882	14082	-35,6
Сумська	4780	2440	-49,0	16355	7784	-52,4
Тернопільська	8251	2318	-71,9	16132	5881	-63,5
Харківська	31880	18091	-43,3	42810	25531	-40,4
Херсонська	4169	2426	-41,8	23779	11291	-52,5
Хмельницька	9388	5311	-43,4	18177	5761	-68,3
Черкаська	8607	1809	-79,0	30213	13950	-53,8
Чернівецька	14781	4504	-69,5	11986	3270	-72,7
Чернігівська	5959	4383	-26,4	20353	11462	-43,7
м. Київ	4461271	1626183	-63,5	100998	48121	-52,4

Джерело: складено за даними [26; 27]

- участь у семінарах, конференціях, з'їздах, конгресах, творчих майстернях і майстер-класах, мета яких – обмін досвідом і отримання нової професійно важливої інформації.

Лікувальний туризм здійснюється з метою зміцнення здоров'я і передбачає перебування в санаторно-курортних установах. Метою оздоровчого туризму є профілактика захворювань і відпочинок. Він характеризується тривалістю подорожі, відвідуванням меншої кількості міст і більшою тривалістю перебування в одному місці, тобто поряд із проведенням дозвілля передбачає відпочинок, релаксацію, оздоровлення [22].

Лікувально-оздоровчий туризм поділяють на лікувальний, метою якого є власне лікування, терапія, ре-

білітація після захворювань, і профілактичний (wellness-туризм), спрямований на підтримку організму в здоровому стані та збереження балансу між фізичним і психологічним здоров'ям людини (spa-туризм) [23].

Спортивний туризм – це специфічний вид туристсько-рекреаційної діяльності, головною рисою якого – активний спосіб пересування (похід), який має на меті ознайомлення з природою, культурою, історією території подорожі, відновлення фізичних, психічних, духовних сил людини, удосконалення туристських знань, умінь і навичок активного відпочинку та рекреації [24].

Спеціалізований (нішевий) туризм трактується науковцями як сукупність видів туризму, орієнтованих на чітко окреслені й відносно сталі групи туристів (об'єднані

за мотивами подорожі, спеціальними потребами туристів чи особливостями туристичної дестинації), що формують певний вузький цільовий сегмент ринку (мікронішу), достатній за величиною для створення окремих туристичних продуктів [25].

За метою подорожі спеціалізовані види туризму поділяються на релігійний, сільський, гастрономічний, індустріальний, івент-туризм, корпоративний, космічний, спецеотуризм, екологічний, подієвий та ін.

Аналізуючи табл. 1, можемо зробити такі висновки про особливості розвитку туристичної сфери України у 2019–2020 рр. у контексті видів туризму, визначених за метою подорожі:

- найбільше туристів віддає перевагу туристичним подорожам, які організовані з метою дозвілля та відпочинку. На цей вид туризму припадає більше 90 % туристів, обслугованих туроператорами та турагентами;
- значна частка туристів обслуговується суб'єктами туристичної діяльності – юридичними особами – туроператорами та турагентами (86,8 % – у 2019 р., 82,9 % – у 2020 р.). У 2019 р. туроператори займали більшу частку ринку обслуговування туристів (58,9 %) порівняно з турагентами – юридичними особами у 2020 р. У 2020 р. туроператори збільшують частку обслуговування туристів до 72,2 %. Серед видів туризму службові, ділові поїздки, поїздки з метою навчання, дозвілля та відпочинку, а також спортивний туризм обслуговувалися більше туроператорами, ніж турагентами – юридичними особами. Змінюється тенденція в обслуговуванні суб'єктами туристичної діяльності туристів, які подорожують з метою лікування та спеціалізованого туризму;
- у зв'язку з пандемією COVID-19, спостерігаємо значне скорочення кількості туристів, які обслуговуються суб'єктами туристичної діяльності (юридичними особами – зменшення складо 63,2 %, фізичними особами – зменшення складо 50,4 %);
- найбільше обслуговується виїзних туристів, менша частка припадає на в'їзних (іноземних) туристів.

Динаміку змін у туризмі у 2011–2020 рр. подано у табл. 2. Як бачимо з рис. 2, найбільш переломним моментом у динаміці розвитку туристичної діяльності є 2014–2015 рр. – період, для якого характерний збройний конфлікт, розпочатий російськими загонами, які вторглися у квітні 2014 р. на територію українського Донбасу після захоплення Російською Федерацією Криму. За географічним масштабом конфлікт відбувався на частині території Донецької та Луганської областей України. Ці події в історії України стали найбільшими ризиками та обмежуючими чинниками у розвитку туризму, що призвело до скорочення туристичних потоків з Російською Федерацією та Автономною Республікою Крим, яка була найбільшим центром відпочинку через близькість до Чорного моря.

Окрім цього, за 2014–2019 роки не враховані дані тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини окупованих територій

у Донецькій та Луганській областях. У період 2017–2020 рр. спостерігається зростання кількості туристів, обслуговуваних туроператорами та турагентами. Поширення пандемії COVID-19 стало основною причиною зменшення кількості туристів у 2020 р.

Проаналізуємо розподіл туристів за регіонами, обслугованих туроператорами та турагентами, які подорожували з метою дозвілля та відпочинку протягом 2019–2020 рр.

Проаналізувавши дані табл. 3, можемо виокремити регіони України, які характеризуються найвищим відсотком туристів, які здійснюють подорожі з метою дозвілля та відпочинку, – це м. Київ, Львівська, Дніпропетровська, Одеська, Івано-Франківська, Харківська та Київська області. Для всіх областей, окрім Івано-Франківської, спостерігається скорочення кількості туристів.

Туризм є однією з перспективних галузей, розвиток якої повинен бути у пріоритеті держави. Держава та суб'єкти туристичної діяльності повинні докласти максимум зусиль, щоб створити сприятливі умови для активізації розвитку сфери туризму згідно з міжнародними стандартами якості та з урахуванням європейських цінностей. Розвиток туристичної галузі України має ґрунтуватися на залученні інноваційних технологій, використанні новітніх напрацювань, надбань світової спільноти та досвіду країн із високим рівнем туристичного розвитку тощо [28]. Пріоритетними факторами, що визначають конкурентоспроможність туристичного продукту, є корисність для потенційного покупця (споживча вартість), ціна та інноваційність [29].

Висновок. У результаті проведеного дослідження проаналізовано сучасний стан і тенденції розвитку в Україні видів туризму за метою поїздки. Україна багата на природні ресурси, володіє потужним історико-архітектурним потенціалом, має вихід до Чорного та Азовського морів, розміщується на значній частині Карпат, межує з європейським кордон тощо. Ці й інші чинники дозволяють розвивати активності суб'єктами туристичної діяльності, створюючи сприятливі умови для проведення дозвілля та відпочинку туристів та екскурсантів. Окрім цього, Україна має достатній туристичний потенціал для підтримання розвитку ділового, освітнього, лікувально-оздоровчого, спортивного та спеціалізованих видів туризму.

Беручи до уваги те, що Державна служба статистики України подає систематизовані дані по спеціалізованих видах туризму, вважаємо, що актуальним і перспективним напрямом подальших досліджень мають бути збір та аналіз даних про особливості розвитку спеціалізованих видів туризму з урахуванням історико-культурних і природно-географічних особливостей регіонів України, формування стратегічного плану розвитку пріоритетних напрямів спеціалізованих туристичних послуг.

ЛІТЕРАТУРА

1. Савіцька О. П., Савіцька Н. В., Кулиняк І. Я. Формування туристичної привабливості території. *Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України : зб. наук.-техн. пр.* 2012. Вип. 22.15. С. 148–154.
2. Савіцька О. П., Федорович О. І. Культурний туризм: реалії та перспективи розвитку у Львівській області.

Національного лісотехнічного університету України : зб. наук.-техн. пр. 2014. Вип. 24.01. С. 376–383.

3. Гальків Л. І., Килин О. В. Стан та перспективи розвитку сільського туризму в Україні. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка*. 2017. Т. 22. Вип. 1. С. 59–62.

4. Коpecь Г. Р., Кулиняк І. Я. Сучасні напрями розвитку підприємств у сфері туризму в Україні. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія : Проблеми економіки та управління*. 2020. Вип. 4. № 2. С. 37–48.

DOI: 10.23939/semi2020.02.037

5. Корнілова Н. В., Данилюк А. М. Сучасні тенденції розвитку туризму в Україні. *Інновації та технології в сфері послуг та харчування*. 2020. № 1. С. 20–31.

DOI: 10.24025/2708-4949.1.2020.204108

6. Рябев А. А., Тонкошкур М. В., Кравцова С. В. Управління розвитком сфер туризму та готельного господарства під час пандемії COVID-19. *Бізнес Інформ*. 2021. № 5. С. 215–220.

DOI: 10.32983/2222-4459-2021-5-215-220

7. Кулиняк І. Я., Жигало І. І., Ярмола К. М. Туристична га-лузь в умовах пандемії COVID-19: тенденції та заходи підтримання. *Бізнес Інформ*. 2021. № 1. С. 177–184.

DOI: 10.32983/2222-4459-2021-1-177-184

8. Мартинюк У. А., Кушнір Л. П., Терлецька О. В., Багрій М. В. Формування сталого розвитку медичного туризму в Україні. *Регіональна економіка*. 2021. № 1. С. 91–99.

DOI: 10.36818/1562-0905-2021-1-9

9. Самілик М., Кубрак О. Особливості розвитку гастрономічного туризму України в умовах пандемії COVID-19. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія : Туризм*. 2021. Т. 4. № 1. С. 99–107.

DOI: 10.31866/2616-7603.4.1.2021.235157

10. Бондаренко В. М. Сільський туризм як перспективний напрям розвитку агропромислового виробництва України. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка*. 2020. Вип. 2. С. 29–34.

DOI: 10.24144/2409-6857.2020.2(56).29-34

11. Шестель О. Г., Беязева С. С. Перспективи розвитку внутрішнього етнічного туризму в Україні. *Інновації та технології в сфері послуг та харчування*. 2020. № 1. С. 65–72.

DOI: 10.24025/2708-4949.1.2020.204092

12. Савицька О. П., Савицька Н. В., Погребняк Л. В. Екотуризм як важлива складова стратегії розвитку України. *Глобальні і національні проблеми економіки*. 2017. № 15. С. 122–128.

13. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 № 324/95-ВР. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр>

14. Король О. Д., Крачило М. П. Менеджмент туризму : навч. посіб. Київ : Знання, 2009. 248 с.

15. Коржилов Л. І. Туризм в Україні. Класифікація та види. *Ефективна економіка*. 2014. № 9. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3345>

16. Забуранна Л. В. Теоретичні підходи до класифікації туризму в сучасних умовах розвитку туристичного ринку. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2011. № 12. С. 168–173.

17. Колосінська М. І. Підходи до класифікації видів та форм туризму. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 9. С. 146–150. URL: <http://global-national.in.ua/archive/9-2016/30.pdf>

18. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні : навч. посіб. Чернівці : Книги XXI, 2003. 300 с.

19. Корнілова Н. В. Концептуально-правові засади організації та стимулювання розвитку ділового туризму України. *Молодий вчений*. 2018. № 8 (60). С. 390–396.

20. Гальків Л. І., Кулиняк І. Я. Теоретико-прикладні аспекти розвитку освітнього туризму в Україні. *Вісник Львівського інституту економіки і туризму*. 2017. № 12. С. 55–61.

21. Ткачук Л. М. Освітній туризм у світі й в Україні. *Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ. Серія «Економіка, право, політологія, туризм»*. 2010. Т. 2. № 2. С. 147–153.

22. Мальська М. П., Антонюк Н. В. Міжнародний туризм і сфера послуг : підручник. Київ : Знання, 2008. 661 с.

23. Холявка В. З., Лешко Х. С., Мочульська О. М., Кухтій А. О. Сучасні аспекти, фактори впливу і перспективи розвитку медичного та лікувально-оздоровчого туризму в Україні. *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*. 2019. № 1. С. 25–33.

DOI: 10.11603/1681-2786.2019.1.10280

24. Єрко А. Поняття спортивно-оздоровчого туризму та його характерні риси. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Географічні науки*. 2013. № 6. С. 184–187.

25. Лозинський Р., Кучинська І. Спеціалізований (нішевий) туризм: розвиток концепції в українській і зарубіжній науковій літературі. *Вісник Львівського університету. Серія географічна*. 2018. Вип. 52. С. 170–182.

26. Туристична діяльність в Україні, 2018–2020 рр. : стат. зб. / Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/tyr/tyr_dil/arch_tyr_dil.htm

27. Туристична діяльність в Україні, 2011–2017 рр. : стат. зб. / Державна служба статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_td_bl.htm

28. Савицька О. П., Савицька Н. В. Стратегія розвитку туристичної індустрії в Україні: регіональні аспекти. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія : Проблеми економіки та управління*. 2013. № 754. С. 68–74.

29. Савицька О. П., Савицька Н. В. Теоретико-методичні аспекти оцінювання конкурентоспроможності суб'єктів туристичної індустрії. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка «Менеджмент та підприємництво в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку»*. 2013. № 776. С. 154–163.

REFERENCES

Bondarenko, V.M. "Sil'skyi turyzm yak perspektyvnyi napriam rozvytku ahropromyslovoho vyrobnytstva Ukrainy" [Rural Tourism as a Promising Direction of Development of Agro-industrial Production of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriya : Ekonomika*, no. 2 (2020): 29-34.

DOI: 10.24144/2409-6857.2020.2(56).29-34

Halkiv, L. I., and Kulyniak, I. Ya. "Teoretyko-prykladni aspekty rozvytku osvitynoho turyzmu v Ukraini" [Theoretical and Applied Aspects of Educational Tourism Development in Ukraine]. *Visnyk Lvivskoho instytutu ekonomiky i turyzmu*, no. 12 (2017): 55-61.

Halkiv, L. I., and Kylyn, O. V. "Stan ta perspektyvy rozvytku sil'skoho turyzmu v Ukraini" [Status and Prospects of Rural Tourism Development in Ukraine]. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Seriya : Ekonomika*, vol. 22, no. 1 (2017): 59-62.

Kholiavka, V. Z. et al. "Suchasni aspekty, faktory vplyvu i perspektyvy rozvytku medychnoho ta likuvanno-ozdorovchoho turyzmu v Ukraini" [Modern Aspects, Factors of Influence and Prospects of Development of Medical and Medical and Health Tourism

in Ukraine]. *Visnyk sotsialnoi hihieny ta orhanizatsii okhorony zdorovia Ukrainy*, no. 1 (2019): 25-33.

DOI: 10.11603/1681-2786.2019.1.10280

Kolosinska, M. I. "Pidkhody do klasyfikatsii vydiv ta form turyzmu" [Approaches to the Classification of Types and Forms of Tourism]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*. 2016. <http://global-national.in.ua/archive/9-2016/30.pdf>

Kopets, H. R., and Kulyniak, I. Ya. "Suchasni napriamy rozvytku pidpriemstv u sferi turyzmu v Ukraini" [Modern Directions of Development of Enterprises in the Field of Tourism in Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika»*. *Seriia : Problemy ekonomiky ta upravlinnia*, vol. 4, no. 2 (2020): 37-48.

DOI: 10.23939/semi2020.02.037

Kornilova, N. V. "Kontseptualno-pravovi zasady orhanizatsii ta stymulivannia rozvytku dilovoho turyzmu Ukrainy" [Conceptual and Legal Principles of Organization and Stimulation of Business Tourism Development in Ukraine]. *Molodyi vchenyi*, no. 8(60) (2018): 390-396.

Kornilova, N. V., and Danyliuk, A. M. "Suchasni tendentsii rozvytku turyzmu v Ukraini" [Current Trends in Tourism Development in Ukraine]. *Innovatsii ta tekhnologii v sferi posluh ta kharchuvannia*, no. 1 (2020): 20-31.

DOI: 10.24025/2708-4949.1.2020.204108

Korol, O. D., and Krachylo, M. P. *Menedzhment turyzmu* [Tourism Management]. Kyiv: Znannia, 2009.

Korzhyliv, L. I. "Turyzm v Ukraini. Klasyfikatsiia ta vydy" [Tourism in Ukraine. Classification and Types]. *Efektivna ekonomika*. 2014. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3345>

Kulyniak, I. Ya., Zhyhalo, I. I., and Yarmola, K. M. "Turystychna haluz v umovakh pandemii COVID-19: tendentsii ta zakhody pidtrymanna" [Tourism Industry in the Context of the COVID-19 Pandemic: The Tendencies and Support Measures]. *Biznes Inform*, no. 1 (2021): 177-184.

DOI: 10.32983/2222-4459-2021-1-177-184

Kyfiak, V. F. *Orhanizatsiia turystychnoi diialnosti v Ukraini* [Organization of Tourist Activity in Ukraine]. Chernivtsi: Knyhy XXI, 2003.

[Legal Act of Ukraine] (1995). <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/324/95-bp>

Lozynskiy, R., and Kuchynska, I. "Spetsializovanyi (nishevyi) turizm: rozvytok kontseptsii v ukraïnskii i zarubizhniï naukovi literaturi" [Specialized (Niche) Tourism: The Development of the Concept in Ukrainian and Foreign Scientific Literature]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriia heohrafichna*, no. 52 (2018): 170-182.

Malska, M. P., and Antoniuk, N. V. *Mizhnarodnyi turizm i sfera posluh* [International Tourism and Services]. Kyiv: Znannia, 2008.

Martyniuk, U. A. et al. "Formuvannia staloho rozvytku medychnoho turyzmu v Ukraini" [Formation of Sustainable Development of Medical Tourism in Ukraine]. *Rehionalna ekonomika*, no. 1 (2021): 91-99.

DOI: 10.36818/1562-0905-2021-1-9

Riabiev, A. A., Tonkoshkur, M. V., and Kravtsova, S. V. "Upravlinnia rozvytkom sfer turyzmu ta hotelnoho hospodarstva pid chas pandemii COVID-19" [Administrating the Development of Tourism and Hospitality Industries during the COVID-19 Pandemic]. *Biznes Inform*, no. 5 (2021): 215-220.

DOI: 10.32983/2222-4459-2021-5-215-220

Samilyk, M., and Kubrak, O. "Osoblyvosti rozvytku hastro-nomichnoho turyzmu Ukrainy v umovakh pandemii COVID-19"

[Features of Development of Gastronomic Tourism of Ukraine in the Conditions of Pandemic COVID-19]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv. Seria : Turyzm*, vol. 4, no. 1 (2021): 99-107.

DOI: 10.31866/2616-7603.4.1.2021.235157

Savitska, O. P., and Fedorovych, O. I. "Kulturnyi turizm: realii ta perspektyvy rozvytku u Lvivskii oblasti" [Cultural Tourism: Realities and Prospects of Development in Lviv Region]. *Natsionalnoho lisotekhnichnoho universytetu Ukrainy*, no. 24.01 (2014): 376-383.

Savitska, O. P., and Savitska, N. V. "Stratehiia rozvytku turystychnoi industrii v Ukraini: rehionalni aspekty" [Strategy of Development of the Tourist Industry in Ukraine: Regional Aspects]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika»*. *Seriia : Problemy ekonomiky ta upravlinnia*, no. 754 (2013): 68-74.

Savitska, O. P., and Savitska, N. V. "Teoretyko-metodychni aspekty otsiniuvannia konkurentospromozhnosti subiektiv turystychnoi industrii" [Theoretical and Methodological Aspects of Assessing the Competitiveness of the Tourism Industry]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika «Menedzhment ta pidpriemnytstvo v Ukraini: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku»*, no. 776 (2013): 154-163.

Savitska, O. P., Savitska, N. V., and Kulyniak, I. Ya. "Formuvannia turystychnoi pryvabylosti terytorii" [Formation of Tourist Attractiveness of the Territory]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho lisotekhnichnoho universytetu Ukrainy*, no. 22 (2012): 15-148.

Savitska, O. P., Savitska, N. V., and Pohrebniak, L. V. "Ekoturizm yak vazhlyva skladova stratehii rozvytku Ukrainy" [Ecotourism as an Important Component of Ukraine's Development Strategy]. *Hlobalni i natsionalni problemy ekonomiky*, no. 15 (2017): 122-128.

Shestel, O. H., and Bieliaieva, S. S. "Perspektyvy rozvytku vnutrishnyoho etnichnoho turyzmu v Ukraini" [Prospects for the Development of Domestic Ethnic Tourism in Ukraine]. *Innovatsii ta tekhnologii v sferi posluh ta kharchuvannia*, no. 1 (2020): 65-72.

DOI: 10.24025/2708-4949.1.2020.204092

"Turystychna diialnist v Ukraini, 2011-2017 rr. : stat. zb." [Tourist Activity in Ukraine, 2011-2017: Statistical Collection]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/15/Arch_td_bl.htm

"Turystychna diialnist v Ukraini, 2018-2020 rr. : stat. zb." [Tourist Activity in Ukraine, 2018-2020: Statistical Collection]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/tyr/tyr_dil/arch_tyr_dil.htm

Tkachuk, L.M. "Osvitnii turizm u sviti i v Ukraini" [Educational Tourism in the World and in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Instytutu mizhnarodnykh vidnosyn NAU. Seriia «ekonomika, pravo, politolohiia, turizm»*, vol. 2, no. 2 (2010): 147-153.

Yerko, A. "Poniattia sportyvo-ozdorovchoho turyzmu ta yoho kharakterni rysy" [The Concept of Sports and Health Tourism and Its Characteristics]. *Naukovyi visnyk Shkhidnoevropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky. Heohrafichni nauky*, no. 6 (2013): 184-187.

Zaburanna, L. V. "Teoretychni pidkhody do klasyfikatsii turyzmu v suchasnykh umovakh rozvytku turystychnoho rynku" [Theoretical Approaches to the Classification of Tourism in Modern Conditions of Tourism Market Development]. *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, no. 12 (2011): 168-173.

Стаття надійшла до редакції 29.07.2021 р.